

Pradžia>Teisės aktai ir Teismo praktika>Nacionalinės teisės aktai

Nacionalinės teisės aktai

Lietuva

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Lietuvos teisinę sistemą ir apžvelgiama Lietuvos teisė.

Teisės šaltiniai

Teisės šaltiniai – tai oficialūs būdai, kuriais išreiškiamos ir įtvirtinamos teisės normos.

Teisės aktas – tai kompetentingos valstybės institucijos priimtas oficialus rašytinis dokumentas, kuriame yra įtvirtintos teisės normos ir jos išaiškintos arba kuriame nurodoma, kuo remiantis individualiu atveju teisės normos taikomos. Teisės akto rūšys pagal juose įtvirtintos teisinės informacijos pobūdį yra šios:

Norminiai teisės aktai – tai rašytine forma išreikšti valstybės institucijų sprendimai, nustatantys, pakeičiantys arba panaikinantys bendrojo pobūdžio taisykles, taikomi neapibrėžtam subjektų ratui, sankcionuojami valstybės. Norminiai teisės aktai skirstomi į dvi grupes:

Įstatymai – aukščiausių teisinę galią turintys teisės aktai, priimti Lietuvos Respublikos Seimo arba tautos referendumu, formuluojantys bendrąsias teisės normas, skirtas svarbiausiems žmonių santykiams reguliuoti, turintys aukščiausią juridinę galią. Įstatymas laikomas pagrindiniu teisės šaltiniu.

Pojstatyminiai aktai – norminiai teisės aktai, priimami įstatymo pagrindu, juos sukonkretinantys ir užtikrinantys jų vykdymą. Pojstatyminis aktas negali prieštarauti įstatymams. Pojstatyminio teisės akto formos:

seimo nutarimai,
vyriausybės nutarimai,
ministerijų departamentų instrukcijos ir įsakymai,
vietos valdžios ir valdymo institucijų nutarimai ir sprendimai,
kt.

Teisės aiškinimo aktai priimami atskleisti galiojančių teisės normų prasmę ir turinį. Priima teisės normą aiškinanti institucija.

Individualūs teisės taikymo aktai, kuriuose realizuojami norminiuose teisės aktuose įtvirtinti reikalavimai. Kaip ir norminiai teisės aktai, individualūs aktai sukelia teisinės pasekmės, tačiau neįgyja teisės šaltinio statuso, nes nesukuria bendro pobūdžio visuotinai taikomų taisyklių, o juose įtvirtinti nurodymai adresuojami konkrečioms asmenims konkrečiu atveju ir yra vienkartinio pobūdžio, t.y. jų galiojimas baigiasi, kai baigiasi visuomeninis santykis (priėmimas į darbą, įspėjimas, pensijos skyrimas ir pan.).

Kiti teisės šaltiniai:

Be norminių teisės aktų pirminiais teisės šaltiniais taip pat pripažįstami:

Bendrieji teisės principai (sąžiningumo, teisingumo, individualios atsakomybės, protingumo) laikomi sudedamąja Lietuvos teisės sistemos dalimi, jais remiamasi tiek aiškinant statutinės teisės normas, tiek užpildant teisės spragas. Be to, pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 135 str. 1 d. visuotinai pripažinti tarptautinės teisės principai taip pat yra sudedamoji Lietuvos teisės sistemos dalis, todėl Lietuvos teismai privalo juos taikyti ir jais vadovautis.

Teisiniai papročiai – tai valstybės sankcionuotos elgesio taisyklės, atsiradusios visuomenėje kaip daugkartinio ir ilgo taikymo padarinys. LR Civilinis kodeksas įtvirtina papročį kaip tiesioginį teisės šaltinį. Gali būti taikomas, kai įstatymas ar sutartis tiesiogiai numato jį taikyti arba kai yra teisinio reglamentavimo spraga. Paprotys, prieštaraujantis bendriesiems teisės principams ar imperatyvioms teisės normoms, negali būti taikomas.

Išvestiniais teisės šaltiniais pripažįstami:

Teismo precedentas – teismų sprendimas konkrečioje byloje, tapęs pavyzdžiu tos pačios ar žemesnės instancijos teismams, nagrinėjantiems analogiškas bylas. Lietuvos teisinėje sistemoje precedentai yra daugiau patariamojo pobūdžio.

Teisės doktrina.

Teisės normų hierarchija

Teisės aktų hierarchija:

Konstitucija,
konstituciniai įstatymai,
ratifikuotos tarptautinės sutartys,
įstatymai,
kiti įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai (Prezidento, Vyriausybės, Konstitucinio Teismo ir kt.).

Institucinė struktūra:

Seimas yra vienintelė institucija, turinti teisę priimti įstatymus. Visi kiti valstybės institucijų priimami teisės aktai turi atitikti Lietuvos Respublikos Konstituciją ir kitus įstatymus.

Kitus teisės norminius aktus gali priimti:

Seimas (nutarimai).
Prezidentas (dekretai).
Vyriausybė (nutarimai).
Ministerijos ir kitos Vyriausybės įstaigos (įsakymai).
Vietos savivaldos institucijos (sprendimai, įsakymai).

Teisinių duomenų bazės

Lietuvos teisės aktų duomenų bazės savininkas ir tvarkytojas yra Lietuvos Respublikos Seimas.

Joje pateikiama tokia informacija:

priimti teisės aktai,
teisės aktų projektai,
nutarimai,
išvados,
kitų rūšių norminiai teisės aktai.

Šioje duomenų bazėje skelbiami dokumentai nėra nei oficialūs, nei teisiškai privalomi.

Paiešką duomenų bazėje galima atlikti anglų ir lietuvių kalbomis. Su įvairiais norminiais teisės aktais galima susipažinti pasirinkus „Rūšį“. Teisės aktus ir kitus teisinius dokumentus taip pat galima rasti [Lietuvos teisės aktų registre](#). Teisės aktų registrą tvarko Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija.

Ar duomenų baze galima naudotis nemokamai?

Taip, ir Lietuvos teisės aktų registru, ir duomenų baze galima naudotis **nemokamai**.

Paskutinis naujinimas: 18/02/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisiųjų įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.